

LUNDS
UNIVERSITET

Språk- och litteraturcentrum
Översättarutbildningen

EXAMENSARBETE HT 2013
MAGISTER I ÖVERSÄTTNING
DEL 2: ANALYS

Dear Sponsor,

Heartiest Greetings from India!

Om målgruppsanpassning vid översättningen
av tre texter författade på standardspråkligt
avvikande varieteter av engelska

Författare:

Camilla Ulmehed

camillaulmehed@hotmail.com

Handledare:

Mari Mossberg, svenska

Lennart Nyberg, engelska

Sammandrag:

Denna uppsats bygger på översättningarna av tre texter från biståndsorganisationen ActionAid International: ”Child Sponsorship in Shapahar Community Newsletter 2013”, ”Progress Report Sakar” och ”Child Sponsorship in Nebbi Progress Report June 2012”. Dessa tre texter utgör tillsammans en källtext. Uppsatsen inleds med en textanalys av källtexten, vilken utgår från Lennart Hellspongs och Per Ledins (1997) textanalysmodell. Därefter följer ett kapitel om överväganden inför översättningen. Uppsatsen avslutas med en översättningskommentar i vilken några av de problem som uppstod under översättningsarbetets gång analyseras. En av översättningsarbetets största utmaningar har varit att anpassa måltexten efter mottagaren, målspråskulturen och ActionAid Internationals interna textnormer. Således är det detta område som är i fokus i översättningskommentaren. Målet med översättningsarbetet har varit att producera en måltext som fyller den funktion som ActionAid International efterfrågar.

Arbetets engelska titel:

Dear Sponsor, Heartiest Greetings from India! On Target Group Related Adjustments Performed while Translating three Texts Written in Non-standard Varieties of English

Nyckelord:

Översättning, målspråksanpassning, språkliga varieteter, asiatisk engelska, afrikansk engelska, funktionell översättningsstrategi, journalistisk genre

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
2. Textanalys	4
2.1 Verksamheten	4
2.2 Kontexten	5
2.2.1 Situationskontext	5
2.2.2 Intertextuell kontext	7
2.2.3 Kulturkontext	8
2.3 Den textuella strukturen	8
2.3.1 Den grammatiska dimensionen	9
2.3.2 Den lexikaliska dimensionen	10
2.3.3 Textbindning	12
2.4 Den ideationella strukturen	13
2.4.1 Teman	13
2.4.2 Propositioner	13
2.5 Den interpersonella strukturen	14
2.5.1 Perspektiv	14
2.5.2 Ramar	15
2.5.3 Attityd	16
3. Överväganden inför översättningen	18
3.1 Val av strategi och förhållningssätt	18
3.2 Översättningsarbetets faser	20
4. Översättningskommentar	21
4.1 Nedtoning av tacksamhetsattityden	21
4.2 Anpassning till ActionAids normer	22
4.3 Strykning av irrelevant information	23
4.4 Modifiering av information	25
4.5 Tillägg av information som saknas i källtexten	27
4.6 Omdisponering av måltexten	28
5. Sammanfattande synpunkter	30
6. Litteraturförteckning	32

1 Inledning

Denna uppsats bygger på en översättning av tre texter som tillsammans utgör en källtext (hädanefter refererad till som *källtexten*). Texterna kommer från biståndsorganisationen ActionAid International (hädanefter refererad till som *ActionAid*) och består av ett nyhetsbrev från Bangladesh samt två områdesrapporter från Uganda respektive Indien. Efter översättning och omarbetning kommer källtexten att skickas ut till de faddrar som har fadderbarn i berörda områden. I uppsatsen kommer jag dels att analysera källtexten och belysa vissa av dess utmärkande aspekter, dels att analysera valda aspekter av min egen översättningsprocess i en efterföljande översättningskommentar. Störst vikt kommer att läggas vid källtextens lexikogrammatiska och interpersonella aspekter. Översättningskommentaren kommer att vara särskilt fokuserad på den omarbetsprocess som den översatta måltexten har genomgått för att passa in i ActionAids svenska kontext.

2 Textanalys

Textanalysen utgår från Lennart Hellspongs och Per Ledins handbok *Vägar genom texten* (1997), varifrån de begrepp och verktyg som används i detta kapitel har hämtats (där inget annat anges).

2.1 Verksamheten

Enligt ActionAid Internationals hemsida (2013) är organisationen ”en global rörelse som tillsammans står upp för mänskliga rättigheter och kämpar mot fattigdom.” Organisationens historia sträcker sig 40 år tillbaka i tiden. Idag är dess verksamhet förlagd i 45 länder runtom i världen – dels i länder i Afrika, Asien och Sydamerika där ActionAid arbetar med att stödja och hjälpa fattiga, utsatta och marginaliserade människor, dels i länder i västvärlden. I USA är arbetet koncentrerat på att öka engagemanget för fattigdomsfrågor inom Världsbanken, Internationella valutafonden och USA:s regering. I Australien och länder i Europa, däribland Sverige där organisationen etablerades 2006, är arbetet främst fokuserat på kampanj- och påverkansarbete samt insamlingar.

ActionAids hemsida markerar tydligt att organisationens verksamhet har ett särskilt fokus på flickor och kvinnor. Arbetet för stärkandet av kvinnors rättigheter samt ökad jämlikhet är centralt för ActionAid, vilket inte minst syns i hemsidans lista över de sätt på vilka man som utomstående kan bidra till organisationens arbete. Två av de huvudsakliga alternativen som anges är nämligen ”bli fadder till en flicka” samt ”bli girlfriend” (det sistnämnda innebär att givaren stödjer projekt som gynnar utbildning för flickor). Att vara fadder inom ActionAid innebär att man skänker en viss summa pengar varje månad. Pengarna går dock inte direkt till det egna fadderbarnet. Istället används de till olika projekt som bedrivs på den plats där fadderbarnet bor och som kommer fadderbarnet, dess familj men även hela byn tillgodo. Däremot får faddern följa sitt fadderbarn och har dessutom en viss kontakt med barnet under sitt fadderskap, vilken jag redogör närmare för nedan i 2.2.1.

ActionAids hjälpverksamhet, inte minst dess fadderverksamhet, har ett upplägg som liknar många andra biståndsorganisationers verksamheter. Ett exempel är SOS Barnbyar som på sin hemsida, i likhet med ActionAid, erbjuder en rad sätt att stödja deras projekt och där fadderskapet är ett av de huvudsakliga alternativen. I likhet med ActionAids faddrar får SOS Barnbyars faddrar följa ett särskilt barn, men fadderns pengar går även inom SOS Barnbyar till projekt som gynnar hela byn istället för endast det specifika barnet. ActionAid använder sig alltså för sin fadderverksamhet av ett väl utarbetat och beprövat koncept som även andra liknande organisationer använder sig av.

2.2 Kontexten

Kontexten handlar enligt Hellspong & Ledin om de yttre ramar som omger och ger upphov till en text (1997 s. 49). I detta avsnitt beskrivs källtextens kontext ur ett situations-, intertextualitets- och kulturperspektiv.

2.2.1 Situationskontext

De tre texter som utgör min källtext har skrivits av lokalpersonal på plats i områdena Shapahar i Bangladesh, Nebbi i Uganda och Bareilly i Indien. De har därefter skickats till det land där berörda faddrar bor, i detta fall Sverige, för att översättas och redigeras om, innan de slutligen når faddrarna i form av en fysisk fyrsidig broschyr. I en

mejlkonversation uppgav Linda Iliste (2013), kommunikatör på ActionAids svenska kontor, att faddrarna får två broschyrer per år: ett nyhetsbrev och en områdesrapport. Till broschyrerna, som skickas med sex månaders mellanrum, bifogas även en personlig hälsning från fadderns eget fadderbarn, och med områdesrapporten följer dessutom ett separat brev från ActionAids generalsekreterare i det aktuella landet. Mellan broschyrutskicken har faddrarna möjlighet att skicka brev till sina fadderbarn och på så vis upprätthålla en kommunikation dem emellan. Nyhetsbrevet och områdesrapporten påminner delvis om varandra men har olika syften. Nyhetsbrevet är enligt Iliste till för att delge faddern ”flera korta historier och nedslag”, medan områdesrapporten snarare har till uppgift att ta ”ett större helhetsgrepp på de senaste tolv månadernas arbete”.

Källtexten ingår alltså i ett slags fadderverksamhet och dess syfte är att informera faddern om senaste nytt från området där fadderbarnet bor. På så vis kan texterna sägas vara starkt knutna till en viss tid och plats – de informerar om händelser från ett specifikt område under en specifik tidpunkt (vanligtvis det senaste året). Inom ActionAid har det utarbetats tydliga mönster för hur dessa texter ska se ut, och således finns det vissa moment som alltid ingår i dem. Iliste uppgav att nyhetsbrevet exempelvis alltid innehåller en avdelning som kallas *fadderhörnan*, medan fokus i områdesrapporten ligger på lite längre berättelser som beskriver vilka projekt som faddrarna bidragit till under det senaste året.

Källtextens medium är den tryckta broschyr som skickas till de berörda faddrarna med vanlig post. Koden i källtexten är förhållandevis bred och kan läsas och förstås av de flesta – det krävs i stort sett inga förkunskaper för att man ska kunna ta till sig dess innehåll. Det förekommer dock begrepp som kräver en viss djupare kunskap i källtexten men som inte alltid förklaras, vilket jag återkommer till nedan.

Källtexten har olika deltagare i form av sändare och mottagare. Sändaren är ActionAid, i det här fallet främst i form av de lokala fadderansvariga personer som har skrivit källtexten (och som står som avsändare i de brev som inleder respektive text). Ytterst är det dock hela organisationen som är textens sändare. Mottagaren är personalen på kontoret i det land där de aktuella faddrarna bor dit källtexten skickas för att översättas och omarbetas innan den distribueras till faddrarna. Relationen mellan sändare och mottagare är att bedöma som symmetrisk – båda parter tillhör samma organisation och verkar tillsammans för att källtexten i slutändan ska resultera i en lämplig broschyr åt

faddrarna. Visserligen sitter sändaren på förstahandsinformationen och kan därför genom sitt urval påverka vilken information som når mottagaren. Samtidigt har mottagaren enligt Iliste möjlighet att ställa frågor till sändaren om källtextinnehållet och kan dessutom i sin tur påverka informationsurvalet när källtexten omarbetas. Dessa sändarens och mottagarens respektive möjligheter att påverka texten samt deras gemensamma intresse i textsyftet leder till slutsatsen att relationen mellan sändare och mottagare är symmetrisk.

2.2.2 Intertextuell kontext

Källtexten innehåller både vertikal och horisontell intertextualitet. Den vertikala intertextualiteten består i de textmönster som har utarbetats internt inom ActionAid för denna texttyp. Liknande texttyper förekommer dessutom inom andra fadderverksamhetsorienterade organisationer; enligt SOS Barnbyars hemsida får också deras faddrar regelbundet brev med nyheter från området där deras fadderbarn bor. Detta tyder på att källtexten tillhör en etablerad textform inom faddervärlden som kanske till och med gränsar till en egen genre. Etiketterna *nyhetsbrev* och *områdesrapport* som ActionAid själva har satt på källtexten indikerar dessutom en vertikal intertextualitet och därmed genretillhörighet som även sträcker sig utanför faddervärlden – nyhetsbrev och rapporter förekommer ju i många olika sammanhang.

Den horisontella intertextualiteten syns i de beståndsdelar av källtexten som bär spår av andra genrer än de som nämnts ovan. En sådan genre är brevet. Var och en av de tre texter som tillsammans utgör källtexten inleds med ett brev – här är den horisontella intertextualiteten tydlig. Andra delar av källtexten bär drag av reportagegenren. Enligt Anders Sundelin (2008) är tre utmärkande drag för ett reportage att det handlar om något som faktiskt har hänt, att det kräver ett förarbete i form av informationsinsamling och att det inte syftar till att påverka mottagarens åsikter. Samtidigt understryker Sundelin att reportaget onekligen är en subjektiv genre i vilken reportern berättar sin version av en specifik samtida händelse, vilken bör vara noga avgränsad beträffande tid och plats. En förutsättning för att reportern ska kunna utföra ett fullgott arbete är att denna själv befinner sig på platsen i fråga och upplever det som sedan beskrivs i reportaget. Kontakten med verkligheten är nämligen genrens mest grundläggande förutsättning, menar Sundelin. (2008 s. 11-16.) Källtexten uppfyller flera av dessa genrekrav: den är skriven på plats av

lokal personal som befinner sig mitt i det som beskrivs, den handlar om verkliga människor och händelser och är avgränsad i tid och rum. Även subjektiviteten finns där, i och med att det är ActionAids version av källtextens olika händelser som återges och inga andra.

2.2.3 Kulturkontext

Slutligen har vi källtextens kulturkontext, vilken omger situationskontexten och fungerar som en förutsättning för källtextens existens. I detta fall bygger kulturkontexten på att vi lever i en värld där tillgångar och resurser är ojämnt fördelade över jordens befolkning samt att det finns ett intresse bland somliga av de mer välbeställda att hjälpa de mer utsatta och fattiga. Det globaliserade samhället har lett till en insyn i delar av världen som geografiskt sett är avlägsna den egna, och stora delar av befolkningen i västvärlden anser idag att man bör hjälpa människor som inte har det lika bra som en själv – också dem som bor på andra sidan jorden. ActionAids fadderverksamhet är ett resultat av detta synsätt och är därigenom även beroende av detsamma för sin existens. I många fall stannar engagemanget i västvärlden för världens utsatta vid en tanke snarare än att omsättas i handling. Genom att erbjuda människor i väst en möjlighet att bli faddrar ger ActionAid västvärldens befolkning en möjlighet att göra skillnad – samtidigt som det eventuellt dåliga samvetet också kan dövas.

2.3 Den textuella strukturen

Källtextens textuella struktur, och då i synnerhet dess lexikogrammatik, är intressant att studera inte minst eftersom den på många håll avviker från standardengelskans konventioner. I detta avsnitt kommer jag att ägna störst utrymme åt just källtextens lexikogrammatik, men jag kommer även att säga något om dess textbindning.

Enligt Jan Svartvik har engelskan, i takt med att den spridits över världen, utvecklats olika geografiska och sociala varieteter som fungerar som internationella kontaktspråk. Trots vissa förekommande skillnader mellan de olika varieteterna av engelska menar Svartvik att det i stort, framförallt i officiella sammanhang, trots allt är mer som förenar än skiljer de olika varieteterna åt, och att skillnaderna sällan bäddar för obegripligheter. (Svartvik 1999 s. 357.)

Källtextens författare är inte modersmålstalare av standardengelska. På grund av detta utgår de inte från standardspråkliga normer när de skriver på engelska, utan istället använder de en lokal varietet som förekommer i de aktuella länderna i Afrika och Asien. Detta innebär att källtexten visserligen innehåller en del standardspråkliga avvikelser, men dessa är knappast tillräckligt avvikande för att göra källtexten obegriplig. Med andra ord är det här inte fråga om ett felaktigt språkbruk av standardengelska, utan snarare ett geografiskt betingat bruk av en engelska som fungerar som ett internationellt kontaktspråk.

2.3.1 Lexikogrammatik: Den grammatiska dimensionen

Ett framträdande drag i källtexten är dess många grammatiska konstruktioner som avviker från standardengelskan. Dessa avvikelser är exempelvis av följande typ:

(1) Earlier we never **discuss** and thought about the **problem** around us. (KT r. 80-81)

I (1) syftar *problem* på *problem i allmänhet*, det vill säga ett flertal problem, men pluralbøjningen saknas. Dessutom har inte verbet *discuss* tempusböjts i preteritum som hade varit fallet på standardengelska. Verb som på liknande sätt saknar tempusbøjning återkommer i källtexten, till exempel *enjoy* i nästa exempel:

(2) We **enjoy** a lot with good **foods** and fun (...) (KT r. 227-228)

Precis som med *discuss* i (1) saknar verbet i (2) en tempusbøjning. I standardengelskan är verbet *enjoy* dessutom syntaktiskt sett ett transitivt verb, men i (2) åtföljs *enjoy* inte av ett objekt utan istället av ett adverbial och en prepositionsfras. Till skillnad från *problem* i (1) har substantivet *food* i (2) försetts med plural-s, men också detta avviker från standardspråkliga konventioner i och med att *food* inte är ett räknebart substantiv.

De följande exemplen innehåller i likhet med (2) även de syntaktiskt intressanta aspekter:

(3) (...) Sharda was old enough **to** not to go to school. (KT r. 883-884)

Enligt standardengelska mått innehåller (3) ett infinitivmarkerande *to* för mycket, vilket har markerats i fetstil.

(4) (...) I was also in dark (...) (KT r. 94)

På standardengelska måste substantivet *dark* föregås av den bestämda artikeln *the* för att vara en korrekt syntaktisk konstruktion, men i källtexten är det vanligt att *the* utelämnas så som har skett i (4). Ett annat vanligt förekommande drag är en användning av prepositioner som avviker från standardengelskan:

(5) (...) things to do **for** bring changes in life. (KT r. 96-97)

I (5) hade *for* behövt ersättas med *to* för att anses som standardspråkligt korrekt.

2.3.2 Lexikogrammatik: Den lexikaliska dimensionen

Beträffande den lexikala dimensionen av lexikogrammatiken ligger det nära till hands att studera stavning. Källtexten innehåller visserligen ett antal stavningar som avviker från standardengelskan, till exempel ”lobor” (KT r. 144) och ”flim shows” (KT r. 1139), men dessa utgör inget dominerande drag i texten. Intressantare är istället att källtextens författare tenderar att göra ordval som i olika grad avviker från standardspråkliga konventioner.

Till att börja med innehåller källtexten ord vilkas betydelse har genomgått en förskjutning jämfört med deras betydelse i standardengelskan:

(6) Her father was **hope less**. (KT r. 962)

I (6) har *hopeless* sär skrivits, men vad som är mer intressant är det faktum att ordet återfinns i en kontext där det inte är den standardspråkliga betydelsen (det vill säga *hopplös*) utan istället betydelsen *ge upp hoppet* som avses. I detta fall får betydelseförskjutningen ett närmast komiskt drag.

En annan typ av ord som i källtexten avviker från standardengelskans konventioner är de ord som med standardspråkliga mått mätt har en något högre formalitetsgrad än vad kontexten kräver.

(7) I also had some **mouth-watering** sweets (...) (KT r. 225-226)

(8) (...) to learn about basic **literacy** and **numeracy** (...) (KT r. 118-119)

Exempel (7) är hämtat från ett citat av ett barn, men *mouth-watering* ger ett något högtidligt intryck i standardspråkliga öron. För ett barn med standardengelska som modersmål hade *yummy* eller möjligtvis *delicious* förmodligen varit ett naturligare ordval. I (8) har författarna använt substantiven *literacy* och *numeracy* som standardspråkligt sett framstår som något abstrakt och odefinierat. På standardengelska är det troligt att man i detta fall istället hade använt de mer vardagliga substantiven *reading* och *counting* eller kanske använt den mer aktiva konstruktionen *to learn to read and count*. Sammantaget ger ordval av denna typ källtexten en något formellare ton och högre abstraktionsnivå än vad som troligen skulle vara fallet om källtexten hade skrivits av standardspråkstalare.

Källtextförfattarna tenderar vidare att använda somliga ord mer frekvent än vad som är brukligt på standardengelska:

(9) She was upset and **shared** the problem with the community leader Pinki (32) who **shared** the same with the facilitators working with SAKAR. (KT r. 918-921)

Share, som i (9) används två gånger i samma mening, används på standardengelska för att uttrycka att någon berättar om en idé, hemlighet eller ett problem (Longman 2005 s. 1509). I standardspråket tycks *share* vara ett något markerat ord som ger extra tyngd åt det berättade, vilket förstås förutsätter att ordet inte används för ofta (om det ska behålla denna markering vill säga). I källtexten förekommer *share* totalt 10 gånger (i presens och imperfekt). I flera av dessa fall, som till exempel då *share* används för andra gången i (9), ligger det nära till hands att dra slutsatsen att en standardspråkstalare hade föredragit synonymer som *tell* och *talk*. Detsamma gäller verbet *train* och dess olika avledningar som förekommer totalt 31 gånger i källtexten i betydelser kopplade till utbildning. Dylig

användning förekommer förstås även på standardengelska, men det är troligt att en standardspråkstalare i större utsträckning hade valt ord som exempelvis verben *educate*, *teach* och *learn* samt substantiv som *education*, *course* och *course leader* i många av de fall där *train* förekommer.

Källtexten innehåller också ett stort antal räkneord, främst grundtal skrivna med siffror, vilka ofta förekommer då personer presenteras med ålder. Även andra sifferuppgifter presenteras gärna exakt:

(10) Rachel's story is one among 500 pupils in 20 schools who received a total of 20 packets of gauze, 200 sanitary pads and 90 packets of cotton wool. Each school received 1 packet of gauze, 10 packets of sanitary and 4 to 5 rolls of cotton wool (...) (KT r. 462-468)

Sifferuppgifter som dessa bidrar till att göra källtexten exakt och detaljerad, men texten blir därmed inte per automatik formell. Snarare ger det urskiljningslösa uppräknandet av siffror texten ett något barnsligt drag.

2.3.3 Textbindning

I källtexten används främst additiv konnektivbindning, vilket går hand i hand med källtextens narrativa drag. Intressant i anslutning till detta är det faktum att källtexten ofta saknar konnektivbindning på ställen där en standardspråklig författare hade behövt använda en sådan:

(11) SAKAR worked with communities to provide several schemes from the government **they were not getting these benefices from the government earlier** (KT r. 1068-1071)

I (11) följer två huvudsatser på varandra (den andra huvudsatsen är i fetstil) utan konnektivbindning. (11) är ett exempel på satsradning, vilket är inkorrekt på standardengelska. En standardspråklig författare hade därför behövt sätta ut en konnektiv, exempelvis *since*, mellan de båda huvudsatserna för att åstadkomma en korrekt textbindning. Ett annat alternativ hade varit att sätta punkt mellan de båda huvudsatserna och på så vis låta dem utgöra varsin grafisk mening.

Sammanfattningsvis placerar förekomsten av fenomen som satsradning och de övriga standardspråkliga avvikelser som tagits upp ovan i 2.3.1 och 2.3.2 källtexten i en varietet av engelska som skiljer sig markant från standardengelskan.

2.4 Den ideationella strukturen

I detta avsnitt kommer analysen att koncentreras på teman och propositioner, eftersom dessa aspekter är de mest relevanta för källtexten.

2.4.1 Teman

Källtexten har ett övergripande makrotema som går igen i samtliga tre deltexter. Makrotemat kan formuleras som *senaste nytt från området där ditt fadderbarn bor*. Alla de kortare textavsnitt som tillsammans utgör källtexten följer med andra ord ett och samma tema. Vart och ett av dessa kortare avsnitt har sedan i sin tur ett eget mikrotema, till exempel *eidfirande* (för KT r. 221- 248), *Anyeses arvstvist* (för KT r. 520-579) och *en ung flickas kamp mot barnäktenskap* (för KT r. 868-935). Vissa mikroteman går att utläsa i ett avsnitts rubrik. Detta gäller exempelvis rubriken till avsnittet om eidfirande: "Eid Ul Fitre!! The biggest and colourful festival" (KT r. 221-222). Andra avsnitt kräver en genomläsning för att temat ska vara möjligt att uppfatta, vilket är fallet med avsnittet om Anyeses arvstvist vars rubrik "My triumph" (KT r. 520) inte ger mycket information om avsnittets tema.

2.4.2 Propositioner

Det är källtextens makrotema som lägger grunden för dess makroproposition, vilken i detta fall kan formuleras som *ditt bidrag behövs för vårt arbete med att hjälpa ditt fadderbarn och andra i dess närhet*. Makropropositionen är av central betydelse för att källtextens budskap ska förmedlas till faddern, som ju är den som i framtiden – i nästa led – ska komma att ta del av källtextens innehåll (se nedan i 2.5.2 om fadderns roll som textdu). Med källtextens makroproposition vill sändaren förmedla en känsla av delaktighet i de projekt som källtexten behandlar, och i förlängningen motivera faddern till att fortsätta sitt fadderskap.

Källtexten innehåller även en rad mikropropositioner. Dessa kan härledas ur källtextens mikroteman och utgör de budskap som vart och ett av de kortare textavsnitten vill förmedla. Således har mikrotemat *eidfirande* propositionen *barn gläds åt att fira högtider*, medan mikrotemat *Anyeses arvstvist* har propositionen *änkor har rätt att ärva sina män* och mikrotemat *en ung flickas kamp mot barnäktenskap* har propositionen *barnäktenskap är fel*.

Källtextens teman är att betrakta som explicita eftersom de är synliga i rubriker och andra delar av texten. Källtextens propositioner däremot är mer implicita; de framgår främst genom urvalet av berättelser i källtexten samt organisationen ActionAids verksamhet och dess syften i stort. Propositionerna har som funktion att starta en tankeprocess hos faddern i vilken denna bör övertygas om att det är positivt att vara fadder och att fadderskapet bör fortskrida även i framtiden. Genom att låta ett antal narrativa textavsnitt fungera tillsammans som en argumentation för källtextens makroproposition får faddern möjlighet att själv komma till denna insikt på ett mer eller mindre omedvetet plan. Detta skapar en autenticitet i fadderskapsvalet som hade gått förlorat om källtexten istället hade tvingat på faddern sitt budskap genom att explicitgöra sina propositioner.

2.5 Den interpersonella strukturen

Relationen mellan textjag och textdu är en av källtextens mest intressanta aspekter. Analysen kommer här att koncentreras på perspektiv, ramar och attityd.

2.5.1 Perspektiv

Både källtextens författarperspektiv och dess läsarperspektiv är av närvarande karaktär. Författarens närvaro syns framförallt i de fadderansvarigas brev som inleder var och en av källtextens tre deltexter. De personliga pronomina *I* och *we* är vanligt förekommande perspektivmarkörer i dessa avsnitt (*we* förekommer även ofta i övriga delar av källtexten). Även brevformen i sig signalerar en närvaro, inte minst eftersom de fadderansvariga har undertecknat breven med sina namn. Läsarens närvaro syns i det tydliga du-tilltalet som uttrycks med det personliga pronomenet *you*, vilket även det förekommer framförallt i de fadderansvarigas brev.

Källtexten har också ett närperspektiv som hänger samman med att texterna ger uttryck för att vara skrivna på plats i Shapahar, Nebbi och Bareilly. Det faktum att de utsatta avsändarna tillhör lokalpersonalen är en bidragande faktor till denna känsla av närhet, men även andra företeelser i källtexten, som exempelvis den rikliga mängden personnamn och direkta citat från intervjuade personer, bidrar till ett förstärkt närhetsperspektiv.

2.5.2 Ramar

Källtextens ramar syns främst i dess tilltal, omtal och inbäddningar. För det första finns i källtexten ett du-tilltal som skapar ett tydligt textdu – faddern – som ju är den person som i slutändan ska komma att ta del av källtextens budskap. Detta tilltal syns som sagt främst i de inledande breven, men det dyker även upp på andra håll i källtexten, till exempel i rubriken ”Sponsor corner: Answer to some of your frequent questions” (KT r. 277-278). En viktig aspekt beträffande källtextens textdu (det vill säga faddern), som ju är den som tilltalas i källtexten, är att den inte är densamma som dess mottagare (det vill säga personalen på ActionAids svenska kontor) som ju de facto är den som ska läsa källtexten.

För det andra har källtexten som sagt ett omtal i form av en frekvent användning av *I* och *we*, vilket bidrar till att även textjaget är tydligt. Dessa pronomina refererar till organisationen ActionAid och dess anställda, både individuellt och som en helhet. Källtextens närvarande textjag och textdu skapar en ram inom vilken de båda parterna har en nära och personlig kommunikation med varandra. En annan typ av omtal i källtexten är omtal av personer i tredje person. Ofta presenteras dessa inledningsvis med både tilltals- och familjenamn, som till exempel ”Adubango Haneem” (KT r. 662), för att därefter fortsättningsvis refereras till med endast tilltalsnamn, till exempel ”Haneem” (KT r. 666). Användningen av tilltalsnamn bidrar till en intimisering i källtexten som ger en känsla av kommunikation mellan textduet och de omtalade personerna.

För det tredje innehåller källtexten flertalet inbäddningar i form av såväl direkt och indirekt anföring som referat. Intressant att ta upp här är källtextens direkta citat. Stora delar av källtexten består nämligen av långa citat som följer tätt på varandra. Ett sådant exempel är avsnittet som handlar om Anyese som har tagit tillbaka sin mark (KT r. 520-579), vilket uteslutande, med undantag av anföringsfraserna, består av Anyeses röst.

Genom citaten kommer andra röster än enbart organisationen ActionAids röst till tals, vilket innebär att källtexten på mikronivå har ett flertal olika textjag. Gemensamt för dessa textjag är att de alla har någon form av koppling till ActionAid i egenskap av att de tillhör personalen eller är en person som får stöd av organisationen.

2.5.3 Attityd

I det följande kommer två olika typer av attityder som finns i källtexten att diskuteras. Den första handlar om den tacksamhet som ActionAid uttrycker gentemot faddern – hädanefter kallad *tacksamhetsattityden*. Den andra handlar om hur ActionAids verksamhet framställs som seriös, viktig och meningsfull – hädanefter kallad *meningsfullhetsattityden*.

Tacksamhetsattityden märks framförallt i källtextens brevliknande delar där författaren gärna å ActionAids vägnar upprepar sin tacksamhet gentemot faddern:

(12) (...) **once again I would like to thank you** for your generous support (...) I wish you all the best and **once again thank you** so much. (KT r. 421-422, 427-428)

I (12), som är hämtat från ett av källtextens brevavsnitt, explicitgörs tacksamhetsattityden på ett tydligt sätt. Som frasen *once again* indikerar har författaren redan tidigare i brevet tackat faddern, men författaren väljer ändå att mot slutet av brevet upprepa det tydliga *thank you* ytterligare två gånger i två på varandra följande stycken. Det upprepade tackandet bidrar till att tacksamhetsattityden upplevs som explicit i källtexten, och det säger även något om relationen mellan textjaget och textduet; det indikerar att textjaget står i en beroendeställning till textduet. Förutom *thank you* används i källtexten en annan typ av intressant fras för att explicitgöra tacksamhetsattityden:

(13) I thank you very much for getting me out of my problems, I had no say before. **May God bless you.** (KT r. 573-575.)

Det fasta uttrycket i fetstil i (13) får här tolkas som en tillönskan om välgång. I kombination med det *thank you* som förekommer i (13) resulterar *May God bless you* i ett slags förstärkt tacksamhetsattityd – personen som citeras är inte bara tacksam gentemot faddern, utan önskar även denna okända välgörare välgång. Uttrycket är intressant inte

minst eftersom det förutsätter en kristen kontext. Samtidigt behöver uttrycket inte nödvändigtvis tolkas som en del av en djupt religiös kontext, utan kan snarare ses som en kulturellt betingad standardiserad fras som uttrycker tacksamhetsattityden med mer eftertryck än det mer vardagliga *thank you*.

Tacksamhetsattityden i källtexten uttrycks även med värdeord. Ett par exempel är plusorden *generous* som i nominalfrasen ”your generous support” (KT r. 422) i (12) och *unconditional* i nominalfrasen ”your unconditional support” (KT r. 384-385) samt inte minst adjektivet *thankful* som i satsen ”I am thankful to SAKAR to have helped us” (KT r. 1002-1003).

Den meningsfullhetsattityd som källtexten innehåller signaleras främst av just värdeord i form av både plus- och minusord:

(14) Our work is with the Muslim and dalit communities who are **marginalized** and **vulnerable** and face **discrimination** and **prejudice** (...) (KT r. 757-760)

Orden i fetstil i (14) är minusord som beskriver det negativa utgångsläget som ActionAid har att arbeta med. Minusorden signalerar varför organisationens verksamhet är nödvändig och viktig, och markerar därigenom dess meningsfullhet. Plusord används däremot gärna då det är ActionAids verksamhet som beskrivs. Några av källtextens mer frekventa plusord är *develop* (förekommer 8 gånger, både självständigt och som del av ord) och *improve* (förekommer 6 gånger). Båda orden har positiva konnotationer och står för värden som ActionAid arbetar för, varför de också bidrar till meningsfullhetsattityden i källtexten. Ett annat intressant plusord som signalerar tacksamhetsattityden är substantivet *right* (förekommer 30 gånger i singular och plural). *Right* är ett av källtextens mest högfrekventa ord, vilket på ett talande sätt illustrerar att rättighetsarbetet utgör ActionAids kärnverksamhet – något som ytterligare bidrar till källtextens meningsfullhetsattityd.

Den rika förekomsten av *right* och plusord som exempelvis substantivet/verbet *support* (förekommer 20 gånger i olika former) placerar också källtexten i ett slags biståndsdiskurs där dylika värdeord ofta förekommer. Detta är förstås något som ytterligare underbygger källtextens meningsfullhetsattityd. Ibland gränsar de biståndsdiskursiva värdeorden till jargong:

(15) recreational and educational support (KT r. 197-198)

Här specificerar de tunga attributen *recreational* och *educational* huvudordet *support*, men eftersom attributen har en hög abstraktionsnivå är det ändå otydligt vad för typ av support det är fråga om. Enligt Maria Nilsson (2012) tenderar internationella hjälporganisationer och andra liknande organ att använda ett alltmer enhetligt ordförråd, vilket består av starkt värdeladdade nyckelord som används flitigt inom den aktuella diskursen – så kallade 'buzzwords'. Kännetecknande för buzzwords är att de ofta har en hög abstraktionsnivå, vilket innebär att de beroende på kontext kan syfta på mycket varierande företeelser. (2012 s. 31-32) Nominalfrasen *recreational and educational support* kan på grund av sin höga abstraktionsnivå sägas bestå av buzzwords, vilka ju kan uppfattas som jargongartade. Jargongstämpeln kan förvisso upplevas som något negativt. Samtidigt kan jargongartade ord ses som ett slags plusord eftersom de ju bidrar till att placera en text i en viss diskurs – i källtextens fall i en biståndsdiskurs.

3 Överväganden inför översättningen

Inför översättningsarbetet har det varit nödvändigt att ta ställning till dels den strategi och de förhållningssätt som arbetet skulle utgå ifrån, dels hur översättningsarbetet skulle läggas upp, vilket beskrivs i detta kapitel.

3.1 Val av strategi och förhållningssätt

I handboken *Oversattelse* (2007) presenterar Lita Lundquist de två globala översättningsstrategierna imitativ och funktionell översättning. Den imitativa översättningsstrategin innebär enligt Lundquist att översättaren strävar efter att återge källtextens innehåll på målspråket på ett så formmässigt likartat sätt som möjligt. Översättaren eftersträvar med andra ord att måltextmottagaren ska få en likadan läsupplevelse som källtextmottagaren. Den imitativa strategin används främst vid översättning av verk författade av auktoriteter. Den funktionella översättningsstrategin däremot innebär enligt Lundquist att måltextens funktion sätts i centrum. Denna funktion

kan vara densamma som källtextens, men de kan också skilja sig åt. Den funktionella strategin eftersträvar alltså att måltextmottagarens behov tillgodoses, vilket i praktiken innebär att måltexten kan komma att genomgå förändringar så att den i slutändan ska kunna fungera i en måltextkontext. (2007 s. 37)

Inför översättningsarbetet valde jag att arbeta enligt den funktionella översättningsstrategin. Källtexten är inte författad av en auktoritet och dess form är inte avgörande för att läsoplevelsen av måltexten ska uppfylla sitt syfte, varför den imitativa strategin hade varit olämplig. Källtexten, och även måltexten, har istället till syfte att förmedla information om ActionAids fadderverksamhet på ett förståeligt och lättillgängligt sätt, vilket kräver en funktionell strategi. På grund av att källtexten och måltexten har olika mottagare har det vid översättningsarbetet varit nödvändigt att, så som Rune Ingo (2007) rekommenderar, bitvis avvika från källtextinnehållet och istället anpassa måltexten efter dess kontext (s. 222).

I samband med att jag tog emot källtexten från Linda Iliste på ActionAid fick jag genom henne även tillgång till en del internt referensmaterial. Det bestod dels av tre källtexter med tillhörande måltexter från 2012 skrivna i Bangladesh, Indien och Uganda av samma typ som min källtext, dels av en ordlista över vanligt förekommande ord i dylika texter och de svenska ekvivalenter som ActionAid föredrar. Referensmaterialet var värdefullt för att jag skulle kunna bilda mig en uppfattning om de interna textmönster som med tiden har utarbetats inom ActionAid för texter av källtextens typ, och som utgör den förväntning som finns på hur måltexten skulle komma att se ut.

Utöver att förmedla referensmaterialet svarade Iliste via mejl på de frågor som dök upp under översättningsarbetets gång. Iliste uppgav att hon själv i ganska stor utsträckning brukar bearbeta texter av källtextens typ då hon översätter dem, vilket är ett fenomen som inte är helt ovanligt; i Ingo 2007 påtalas detta faktum att vissa texter vid översättning omarbetas mer eller mindre ingående (s. 136). Enligt Iliste innebär hennes bearbetningsprocess att texterna anpassas efter svenska kommunikationsmönster och får en ”journalistisk touch”. Britt Hultén (2000) menar att journalistiska texter har till syfte att ”informera, överföra budskap, förmedla känslor eller skapa gemenskap och underhållning” (s. 9). Denna beskrivning stämmer väl överens med vad Iliste i vår mejlkonversation framhöll som måltextens viktigaste aspekter: att dess innehåll intresserar, engagerar och

inspirerar mottagaren och får denna att känna empati. I Anneli Ahlmér 2012 framhålls att en journalistisk text bör vara inriktad på ett avgränsat ämne med avsikten att berätta något särskilt för läsaren, vilken ska ha möjlighet att ta del av händelser och fakta på ett förståeligt sätt. För att uppnå detta mål bör journalisten bearbeta sin text. Ahlmér betonar vidare att den journalistiska texten bör sträva efter att berätta snarare än att redovisa. (2012 s. 20, 45, 59.)

Baserat på instruktionerna från ActionAid, som har beskrivits ovan, har jag under översättningsarbetets gång arbetat efter devisen att det i detta fall är viktigare att överföra budskap än exakt informationsinnehåll från källtext till måltext. Resultatet av detta förhållningssätt har inneburit att det ibland har varit nödvändigt att tumma på ekvivalensen mellan käll- och måltext. Syftet har förstås inte varit att i måltexten skapa en förljugen version av källtexten, utan snarare att genom en journalistisk bearbetning (i enlighet med de principer som nämnts ovan) göra måltexten så tillgänglig och fokuserad som måltextmottagaren kräver.

3.2 Översättningsarbetets faser

På grund av källtextens speciella karaktär – i synnerhet dess språkliga varietet, vilken har behandlats ovan i kapitel 2, men även dess informationsurval – stod det tidigt under översättningsprocessen klart att måltexten skulle behöva genomgå en relativt stor omarbetning för att fungera i målspråkskontexten. Således beslöts att översättningsarbetet skulle delas upp i två faser. Den första fasen resulterade i den översättning som återfinns i den första delen av denna uppsats del 1. I denna version har målet varit att åstadkomma en översättning vars språk är begripligt och korrekt på satsnivå, och vars innehåll så långt det är möjligt motsvarar källtextens. Resultatet är en måltext som visserligen är förståelig, men som samtidigt inte har anpassats till målspråkets kontext och som därför har ett relativt omständligt språk.

Den andra fasen i översättningsarbetet resulterade i den översättning som återfinns i den andra delen av uppsatsens del 1. Resultatet är en översättning som har omarbetats utifrån de textnormer som avspeglas i referensmaterialet från ActionAid (som behandlats ovan i 3.1). Omarbetningen har syftat till att anpassa översättningen till målspråket och dess kontext för att göra denna så funktionell som möjligt. Detta har inneburit en del

ingrepp på källtextens informationsinnehåll; delar av den första måltextversionen har i den omarbetade versionen strukits, kortats ner eller disponerats om, medan delar som helt saknas i den första måltextversionen har tillkommit i den omarbetade versionen. Omarbetningen har även inneburit att språket har lättats upp, och det eftersträlvade målet har varit att orden ska flyta mer naturligt.

Målet med översättningsarbetet har varit att slutprodukten, det vill säga den omarbetade måltextversionen, i största möjliga mån ska efterlikna motsvarande texter i referensmaterialet från ActionAid. Tilläggas bör att det är troligt att måltexten kommer att omarbetas ytterligare av ActionAids personal innan den slutligen distribueras till faddern.

Översättningsarbetets uppdelning i två faser liknar det förfarande som används internt på ActionAid. Den normala arbetsgången där innebär att en källtext först grovöversätts (mer eller mindre ordagrant) av en volontär, för att sedan överlämnas till kommunikatören på ActionAids svenska kontor som i sin tur omarbetar texten och anpassar den till målspråkskontexten.

4 Översättningskommentar

Översättningskommentaren kommer i huvudsak att inriktas på den omarbetning som måltexten har genomgått i översättningsarbetets andra fas, vars resultat återfinns i den andra måltextversionen i uppsatsens del 1 (vilken refereras till som *OA*). Syftet är att diskutera bakgrunden till de ändringar som har utförts på den första måltextversionens form och innehåll.

4.1 Nedtoning av tacksamhetsattityden

Eftersom källtexten och måltexten ingår i olika kontexter, har det varit nödvändigt att anpassa måltexten efter dess kontext. Ett led i detta har varit att tona ned den så kallade tacksamhetsattityden. Medan källtexten gärna uttrycker tacksamhet på ett explicit sätt, är de explicita tacksamhetsmarkörerna färre i måltexten – inte för att måltexten bör uttrycka en lägre grad av tacksamhet än källtexten, utan för att den källspråkliga användningen av tacksamhetsmarkörer kan upplevas som tjatig, något översvallande eller opassande i målspråkskontexten. Ett exempel där en tacksamhetsmarkör kan upplevas som något för

översvallande för målspråkskontexten är attributet i nominalfrasen ”unconditional support” (KT r. 384-385). I detta fall ansåg jag att översättningen ”stöd” (MT r. 385, OA r. 167) var fullt tillräcklig, då alternativet *villkorlös stöd* är att betrakta som något överdrivet för att beskriva fadderns insats: Att som medborgare i ett av världens rikaste länder skänka några hundralappar i månaden till en biståndsorganisation.

En användning av tacksamhetsmarkörer i källtexten som kan verka tjugig i målspråklig kontext är exempelvis då ”once again I would like to thank you” (KT r. 421-422) och ”once again thank you” (KT r. 427-428) förekommer tätt inpå varandra. I den första måltextversionen valde jag att utesluta den senare av dessa två tackandefraser (MT r. 428), då jag anser att ett sådant upprepande snarare än att förstärka tacksamhetsattityden kan upplevas som enbart tjugig på svenska. Vid omarbetningen valde jag dock att återinföra de dubbla tackandefraserna, om än i en något modifierad form:

(16) Jag vill passa på *att tacka dig* för ditt generösa bidrag som hjälper oss att förbättra livet för invånarna i Nebbi. *Stort tack!* (OA r. 181-182)

Här har *att tacka dig* som funktion att tala om för mottagaren vad som ska ske, medan *stort tack* sedan bekräftar att det som just har påannonserats faktiskt sker.

En tacksamhetsmarkör i källtexten som kan uppfattas som opassande i måltexten är ”may God bless you” (KT r. 574-575). I den första måltextversionen översattes exemplet med ”må Gud vare med er” (MT r. 575). Ett problem med denna lösning är att denna fras sticker ut i den målspråkliga kontexten, i och med att Sverige är ett av världens mest sekulariserade länder (Therborn 1995 s. 275) där dylikt språk är sällsynt i allmänna texter. På grund av detta kan en sådan översättning tolkas som en indikation på att ActionAid är en religiöst förankrad organisation, vilket ju enligt ActionAids hemsida inte stämmer. För att undvika dessa religiösa konnotationer valde jag att i omarbetningen stryka denna fras helt (OA r. 248).

4.2 Anpassning till ActionAids normer

En del Anpassningar som har utförts vid arbetet med måltexten och dess omarbetning grundar sig på anvisningar från Iliste samt iakttagelser från referensmaterialet från

ActionAid. Eftersom översättningen har utförts på uppdrag av ActionAid och har till syfte att användas för organisationens ändamål bör översättaren anpassa sig efter organisationens önskemål. Ett exempel på ett sådant fall är ”advocacy meetings” (KT r. 726) som har översatts till ”opinionsbildningsmöten” (MT r. 726-727, OA r. 308). Ordvalet framstår visserligen som något abstrakt och generell i måltexten, men eftersom *opinionsbildning* enligt den ordlista som ingick i referensmaterialet är den inom ActionAid föredragna översättningen av *advocacy* valde jag ändå denna lösning.

Ett annat exempel där referensmaterialet har fått styra mina översättningsval är hälsningsfrasen ”dear sponsor” (KT r. 4, 377, 754) som återkommer vid inledningarna i de tre brevavsnitten. I den första måltextversionen översattes denna fras med ”kära fadder” (MT r. 4, 377, 754) som ju är en bokstavlig ekvivalent. Efter att ha studerat referensmaterialet stod det dock klart att man inom ActionAid hellre använder *hej fadder* som ekvivalent i dessa sammanhang. Följaktligen valde jag att vid omarbetningen ändra i måltexten till det alternativ som tycks vara brukligt inom ActionAid (OA r. 3, 164, 323).

Referensmaterialet var också vägledande vid valet av ekvivalenter till rubrikerna ”Facts & Figures” (KT r. 176) och ”Sponsor Corner” (KT r. 275). Dessa har i den första måltextversionen översatts med ”Fakta och statistik” (MT r. 176) respektive ”Fadderhörnan” (MT r. 275). I vår mejlkonversation nämnde Iliste att dessa rubriker är exempel på fasta inslag i ActionAids nyhetsbrev, och man kan på grund av detta dra slutsatsen att rubrikerna i källtexten bör översättas på samma vis som i nyhetsbrevet i referensmaterialet. I referensnyhetsbrevet används *Fadderhörnan*, varför denna översättning behölls även vid omarbetningen av måltexten (OA r. 114). *Facts & figures* däremot motsvaras i referensnyhetsbrevet av *Visste du att...* vilket även Iliste rekommenderade i vår mejlkonversation. Följaktligen valde jag även här att följa ActionAids inarbetade textmönster och ändrade ekvivalenten till ”Visste du att...” (OA r. 76).

4.3 Strykning av irrelevant information

Anpassningsarbetet för att tillgodose ActionAids normer inkluderade en del strykningar i måltexten. Iliste uppgav som bekant att hon under omarbetningsprocessen strävar efter att göra ActionAids texter mer journalistiska, bland annat genom att lyfta fram det mest

intressanta. Denna strävan går hand i hand med det fokus på ett avgränsat område som Ahlmér menar att en journalistisk text bör ha, snarare än att redovisa allt (2012 s. 45). Då referensmaterialet studerades framkom det tydligt att en vanligt förekommande metod inom ActionAid är att stryka passager i måltexten som tar upp för mycket utrymme i förhållande till deras intressanthetsgrad. Även Ahlmér betonar vikten av att förbättra en journalistisk text genom att våga stryka i den (2012 s. 53).

De strykningar som utfördes i källtexten kom främst till stånd i omarbetningsfasen av översättningsarbetet och har främst berört passager som är att betrakta som irrelevant information av obetydligt intresse för måltextmottagaren. Ett sådant exempel är den omständliga uppräknings av diverse sanitetsprodukter som har delats ut på skolor i Nebbi, vilken med sina totalt nio räkneord (KT r. 462-469) är mycket detaljerad. Vid omarbetningen valde jag att stryka ner stycket, vilket genererade en lösning där enbart två räkneord har behållits:

(17) Projektet innebar att sanitetsprodukter delades ut till 20 olika skolor med sammanlagt över 500 elever. (OA r. 198-199)

Resultatet blir dels en förminskning av stycket, dels färre för måltextmottagaren ointressanta detaljer som stjälar fokus från det verkligt intressanta. Denna lösning kan motiveras med att den svenska faddern förmodligen har ett större intresse i den övergripande helheten snarare än i detaljerna. Att behålla alla de nio exakta antalsangivelserna av sanitetsprodukter i måltexten hade inneburit ett redovisande snarare än ett berättande, vilket är något som Ahlmér avråder från; snarare än att enbart informera vinner de flesta journalistiska texter enligt henne på att just berätta (2012 s. 59).

Även följande exempel genomgick en strykning under omarbetningen:

(18) SAKAR is planning to run Campaign at the different tires to sensitize people on *Panchayati Raj institution* (...) (KT r. 1113-1116)

I den första måltextversionen översattes *Panchayati Raj institution* ordagrant (KT r. 1116). Eftersom måltextmottagaren inte kan förutsättas ha kunskap om vad detta begrepp innebär är det dock att betrakta som irrelevant information i måltexten (till skillnad från i källtexten

där det säkerligen fyller en funktion). På grund av detta ströks begreppet helt vid omarbetningen (OA r. 462).

I källtexten förekommer även passager som vid omarbetningen av måltexten ströks utifrån bedömningen att de inte enbart är irrelevanta, utan därtill även framstår som orealistiska i sitt sammanhang:

(19) (...) later the group members met Bakeel and tried to convince him on economic independence & the importance of education. *For spreading awareness SAKAR and Action Aid India organized street plays and meetings.* Finally he understood and started supporting Kaneez (...) (KT r. 847-853)

Den kursiverade meningen i (19) kan tolkas som att ActionAid och dess samarbetsorganisation arrangerade gatuteater och möten enkom för att övertyga Bakeel. Detta framstår som orealistiskt, och meningen är därför irrelevant i sammanhanget. Meningens irrelevans underbyggs dessutom ytterligare av att den inte håller sig till det aktuella styckets röda tråd. Följaktligen valde jag att stryka översättningen av den kursiverade meningen i (19) (MT r. 851-853) vid omarbetningen (OA r. 367).

4.4 Modifiering av information

För att upprätthålla den röda tråden har det ibland även krävts en viss modifiering av måltextens informationsinnehåll. Rubriken ”Shahida vill bli polis när hon blir stor” (MT r. 138) åtföljs av ett avsnitt där en flicka berättar om sitt vardagsliv och sina framtidsdrömmar – dock utan att explicit återknyta till polisycket som nämns i rubriken. Istället sägs Shahida drömma om att ”få jobba för staten” (MT r. 166). *Att jobba för staten* kan tolkas som ett överbegrepp till *att jobba som polis*, eftersom det förstnämnda terminologiskt sett har större extension än det sistnämnda (Suonuuti 2004 s. 15). För att förstärka den röda tråden i måltexten och återknyta till avsnittets rubrik ändrades ”få jobba för staten” (MT r. 166) till ”bli polis” (OA r. 70) vid omarbetningen av måltexten. I detta fall bedömdes just strävan efter att behålla den röda tråden som viktigare än att källtextens exakta informationsinnehåll skulle överföras. Detta beslut förstärktes av det faktum att

referensmaterialet också visade prov på fall där informationsinnehållet från källtexten har modifierats i måltexten.

En annan aspekt av källtexten som har varit föremål för modifiering är dess rubriker. Rubrikerna, som i den första måltextversionen översattes mer eller mindre ordagrant, omformulerades i flera fall – helt eller delvis – i omarbetningsfasen. Ett exempel på en rubrik som omformulerades i sin helhet är nominalfrasen ”My triumph” (KT r. 520) som först översattes till nominalfrasen ”Min framgång” (MT r. 520), men som sedan ändrades till en fullständig sats: ”Anyese tog tillbaka sin mark” (OA r. 226). Vinsten med att omformulera rubriken på detta sätt är att den på ett tydligare vis än i källtexten signalerar avsnittets tema. Omformuleringen är även ett led i att göra måltexten mer journalistisk. Enligt Ahlmér har en journalistisk rubrik tre syften: ”att få tittaren att bli en läsare”, ”att informera” och ”att fungera som en grafisk signal” (2012 s. 67). *Anyese tog tillbaka sin mark* uppfyller åtminstone det andra syftet, och förhoppningsvis även det första. Rubriken sammanfattar det aktuella avsnittets innehåll och förmedlar även på så vis det viktigaste i avsnittet – två aspekter som Ahlmér anser eftersträvansvärda i en journalistisk rubrik (2012 s. 69).

Ett annat exempel på en modifierad rubrik lyder i källtexten: ”Adolescent girls try to stop child marriage” (KT r. 868). Rubriken översattes först till ”Unga tjejer försöker stoppa barngiftermål” (MT r. 868). I detta fall är det fråga om en delvis omformulering, vilken resulterade i rubriken ”Sharda vågade vägra barngiftermål”(OA r. 374). Vinsten med denna omformulering är för det första att en flicka har fått kliva fram ur anonymiteten och bli synlig i rubriken. Iliste betonade i vår mejlkonversation den vikt som ActionAid fäster vid att den lokala rösten hörs i texten, och att denna röst ska tillhöra en flicka eller kvinna. För det andra innebär omformuleringen att rubriken har försetts med en alliteration: *vågade vägra*. Alliterationer skapar i likhet med andra ljudupprepningar en fokusering och fångar vår uppmärksamhet, och just alliterationer är vanligt förekommande i bland annat film- och boktitlar samt företagsnamn (Lagerholm 2008: 80-81). Förhoppningsvis bidrar alliterationen i *Sharda vågade vägra barngiftermål* till att fånga mottagarens uppmärksamhet och få denna att bli en läsare.

4.5 Tillägg av information som saknas i källtexten

På vissa ställen i måltexten uppstod behovet att lägga till passager som saknas i källtexten. Flera av dessa tillägg har till uppgift att förklara något i måltexten, såsom att tydliggöra särskilda ord och begrepp som man inte kan ta för givet att måltextmottagaren är bekant med. Enligt Ingo är det ibland nödvändigt att komplettera en måltext på detta sätt för att den ska bli fullt tillgänglig för mottagaren, och då i synnerhet när det rör sig om en källspråks- och en målspråkskultur som står långt ifrån varandra. Tilläggen kan exempelvis bestå av ett inskjutet förklarande ord eller en längre förklarande sats placerad inom kommatecken eller en parentes. Ingo inflikar dock att tillägg endast bör användas om de verkligen behövs – en överanvändning av tillägg riskerar nämligen att göra måltexten tung eller överdrivet förenklad. (2007 s. 134-135.)

Ett exempel på ett ord i källtexten som har krävt ett tillägg i måltexten är *dalit* i ”the Muslim and dalit communities” (KT r. 757-758) som först översattes med ”muslimer och daliter” (MT r. 757). Att begreppet *dalit* är en synonym till *kastlös* torde vara välbekant för den som är insatt i indiskt samhällsliv, vilket man kan förutsätta att källtextmottagaren är. Måltextmottagaren, det vill säga den svenska faddern, kan dock å sin sida inte med lika stor säkerhet förutsättas vara lika insatt och ha den kunskap som krävs för att göra denna inferens. För att tydliggöra begreppet *dalit* krävdes därför ett tillägg som placerades i en parentes: ”daliter (de kastlösa i Indien) och muslimer” (OA r. 324-325). Visserligen kan *kastlös* också ses som ett slags specialbegrepp, men samtidigt är det att betrakta som mer allmänspråkligt än *dalit*. Valet att placera *de kastlösa i Indien* inom parentes efter *daliter* istället för att bara ersätta det sistnämnda med det förstnämnda, grundar sig på att *daliter* uppenbarligen är den benämning som används av ActionAids personal i Indien. På grund av detta kan det finnas en vinst i att måltextmottagaren får bekanta sig med begreppet; på sätt och vis bidrar ordet till måltextens autenticitet.

En annan typ av tillägg i måltextens omarbetade version är valutaomvandling:

(20) Bakeel är frisör och tjänar endast 3 000 rupier (ca 360 kr) i månaden (OA r. 349)

I källtexten anges summan endast i den indiska valutan rupier (KT r. 812). För att tydliggöra summans värde för måltextmottagaren har denna omvandlats till svenska kronor

med hjälp av valutaomvandlaren på Forex hemsida. I den omarbetade måltexten anges summan i en parentes, vilken följer på summan angiven i rupier. Summan i kronor är ungefärlig och syftar till att ge en fingervisning om värdet snarare än ett exakt värde. En variant på lösningen med parentes hade varit att helt och hållet ersätta summan i rupier med summan i kronor. En sådan variant kan dock anses minska måltextens autenticitet – det är ju trots allt i rupier och inte i kronor som Bakeel får sin lön utbetald. Fler exempel där en summa utländsk valuta har angetts även i svenska kronor finns i OA r. 295-296 och 327.

Ett av de största tilläggen i måltextens omarbetade version finns i (21) som inleder *Fadderhörnan*. I (21) återges den mer bokstavliga översättningen från måltextens första version, medan (22) återger det tillägg som tillkommit vid omarbetningen:

(21) Genom de brev som ni faddrar skickar till era fadderbarn har vi förstått att ni har ett stort intresse av att få veta mer om era fadderbarns liv och livet här i Shapahar i stort (MT r. 280-283).

(22) Här i Fadderhörnan kan ni få svar på era frågor som rör livet i ert fadderbarnsområde. Undrar du också över något? Skicka dina frågor till Sara Andersson (sara.andersson@actionaid.se) på ActionAid-kontoret i Sverige så vidarebefordrar hon dem till oss och våra fältarbetare i Bangladesh. (OA r. 115-118)

Som synes är det tal om en relativt drastisk omarbetning, då den källtexttroga översättningen i (21) har ersatts av en helt annan passage i (22). Denna omarbetning har modellerats på utformningen av *Fadderhörnan* (som ju är ett återkommande inslag i ActionAids nyhetsbrev) i referensmaterialet och är i det närmaste identisk med densamma. Jag bedömde att omarbetningen var nödvändig eftersom källtexten i detta avsnitt saknar den information om hur man skickar in frågor till ActionAid som finns i motsvarande avsnitt i referensmaterialet. På så vis motiverades lösningen att ersätta (21) med (22).

4.6 Omdisponering av måltexten

Enligt Ahlmér behöver innehållet i en journalistisk text sorteras och bearbetas ordentligt innan det uppnår sitt syfte: att erbjuda läsaren tillgänglig information om händelser och

fakta (2012 s. 45). Vid omarbetningen av måltexten uppstod behovet att ändra och bearbeta vissa delar av textens disposition. Omdisponeringen av måltexten har utförts dels för att spara plats, dels för att presentera informationen på ett tydligare vis än i den källtextnära versionen av måltexten. En tydlig informationspresentation innebär att det intressanta i texten lyfts fram, vilket ju enligt Iliste är önskvärt för måltexten.

Ett avsnitt av måltexten vars disposition behövde ändras var punktuppställningen (MT r. 193-217) i avsnittet med rubriken ”Barncenter – ett drömqställe för barnen” (MT r. 178). Problemet med denna punktuppställning är att informationen inte presenteras på ett logiskt sätt i de fyra punkterna, utan att den blandas och upprepas utan en tydlig struktur. I punktuppställningen presenteras tre typer av verksamhet som ska bedrivas på barncentren: fadderbrevsinsamling, studieverksamhet och fritidsverksamhet. Fadderbrevsinsamling nämns både i första och andra punkten, studieverksamhet nämns både i första och tredje punkten och fritidsverksamhet nämns både i första och fjärde punkten. Med andra ord fungerar den första punkten som ett slags sammanfattning av den information som sedan presenteras närmare i de övriga tre punkterna, vilket är en olämplig lösning då punktuppställningen per definition innebär att varje punkt behandlar en informationsenhet vardera. Under omarbetningen valde jag därför att minska antalet punkter till tre och låta varje punkt beröra ett verksamhetsområde vardera (OA r. 82-89). Lösningen ledde till en tydligare informationspresentation och ett mindre antal använda ord.

En återkommande disponeringslösning i källtexten är att stora delar av vissa avsnitt består av långa citat som följer på varandra. Ett sådant exempel är Anyese Wiajiks berättelse (KT r. 520-579), vars disposition av uteslutande långa citat överfördes till den första måltextversionen (MT r. 520-579). Å ena sidan kan de långa citaten anses öka känslan av autenticitet i måltexten, eftersom de ger mottagaren en känsla av att verkligen få ta del av Anyeses egna ord. Å andra sidan kan lösningen med långa citat upplevas som monoton, vilket missgynnar den eftersträvade fokuseringen på textens särskilt intressanta delar. I den omarbetade måltextversionen har därför en del av citaten överförts till refererande text medan andra har förblivit citat (OA r. 226-250). Denna kontrast mellan refererande text och direkta citat gör texten mer dynamisk. De citat som har behållits fungerar som markörer för avsnittets viktigaste aspekter: presentationen av Anyeses problem (OA r. 233-239) samt Anyeses tacksamhet gentemot ActionAid (OA r. 247-248,

250). Lösningen innebär en mer varierad text där Anyeses röst fortfarande är hörbar, vilket uppfyller den av Ilste påtalade strävan inom ActionAid att låta lokala kvinnoröster komma till tals i organisationens texter.

5 Sammanfattande synpunkter

Denna magisteruppsats bygger på en översättning som har utförts för biståndsorganisationen ActionAid Internationals räkning. I uppsatsens tidigare del har jag analyserat en del av källtextens utmärkande drag utifrån textanalytiska metoder. Jag har sedan utgått från denna textanalys då jag har gjort mina val beträffande den översättningsstrategi och de förhållningssätt som jag har tillämpat under översättningsarbetets gång. I uppsatsens senare del har jag därefter ägnat mig åt att kommentera delar av den översatta måltexten genom att fokusera på några av de problematiska aspekter som uppkom i samband med överföring från källtext till måltext.

I uppsatsen har jag för det första strävat efter att ringa in några av de problemområden som kan uppstå då en källtext som är stadigt förankrad i en viss kultur – inte minst genom dess språkliga varietet – ska överföras till en måltext vars kulturella kontext står långt ifrån källtextens. För det andra har jag velat visa på det svängrum som en funktionell översättningsstrategi upplåter åt översättaren i fråga om att anpassa en måltext till en målspråkskultur. För det tredje har jag dessutom försökt att belysa de utmaningar som en uppdragsgivares instruktioner och interna textnormer kan innebära för en översättare.

I uppsatsens översättningskommentar har jag i synnerhet inriktat mig på att kommentera den omarbetningsprocess av måltexten som i slutändan resulterade i en andra måltextversion. Denna omarbetning, som var nödvändig för att översättningen skulle uppnå en önskvärd funktionell nivå, anser jag har varit översättningsarbetets största utmaning. Då källtexten är en komplex text finns det förstås fler aspekter än de som har behandlats i denna uppsats som hade varit intressanta att diskutera (till exempel syntaktiska förändringar) men som tyvärr inte har kunnat utforskas inom ramen för detta arbete.

Tack vare denna magisteruppsats har jag fått en värdefull inblick i hur den funktionella översättningsstrategin kan ta sig ut i praktiken, och har på så vis fått en klarare

uppfattning om i vilken omfattning en sådan strategi kan komma att påverka ekvivalensen mellan käll- och måltext.

6 Källförteckning

Primärlitteratur

ActionAid Bangladesh: ”Child Sponsorship in Shapahar Community Newsletter 2013” (2013).

ActionAid India: ”Progress Report Sakar” (2013).

ActionAid Uganda: ”Child Sponsorship in Nebbi Progress Report June 2012” (2013).

Sekundärlitteratur

Litteratur

Ahlmér, Anneli, 2012: *Vad är grejen? 4 steg till din första journalistiska artikel*. Enskede: Byline Förlag.

Hellspång, Lennart & Ledin, Per, 1997: *Vägar genom texten*. Lund: Studentlitteratur.

Hultén, Britt, 2000: *Journalistisk analys. En introduktion*. Lund: Studentlitteratur.

Ingo, Rune, 2007: *Konsten att översätta*. Lund: Studentlitteratur.

Lagerholm, Per, 2008: *Stilistik*. Lund: Studentlitteratur.

Longman Dictionary of Contemporary English. 2005. Utg. under red. av Della Summers. 4 rev. uppl. Harlow, England: Pearson Education Limited.

Lundqvist, Lita, 2007: *Oversættelse*. 4:e uppl. Frederiksberg, Danmark: Samfundslitteratur.

Nilsson, Maria, 2012: "Begrifliga begrepp eller tomma ord: Om översättares verksamhet och engelskans hegemoni i den akademiska diskursen". Lunds universitet.

Sundelin, Anders, 2008: *Reportage. Att få fakta att dansa*. Stockholm: Leopard Förlag.

Suonuuti, Heidi, 2004: *Terminologiguiden. En introduktion till terminologiarbete i teori och praktik*. Stockholm: Terminologikum TNC.

Svartvik, Jan, 1999: *Engelska – öspråk, världsspråk, trendspråk*. Stockholm: Pan.

Therborn, Göran, 1995: *European Modernity and Beyond. The Trajectory of European Societies 1945-2000*. London, England: Sage Publications.

Elektroniska källor

ActionAid: "Detta är ActionAid" (8.8.2013).

<http://www.actionaid.se/detta-ar-actionaid>

ActionAid: "Här finns vi" (8.8.2013).

<http://www.actionaid.se/detta-ar-actionaid/har-finns-vi>

ActionAid: "Vad du kan göra" (8.8.2013).

<http://www.actionaid.se/vad-du-kan-gora>

ActionAid: "Bli fadder till en flicka" (8.8.2013).

<http://www.actionaid.se/vad-du-kan-gora/campaign/bli-fadder-till-en-flicka>

ActionAid: "Vad innebär det att vara fadder och vad får jag?" (8.8.2013).

<http://www.actionaid.se/vad-du-kan-gora/bli-fadder-till-en-flicka/vad-innebar-det-att-vara-fadder-och-vad-far-jag>

Forex: Valutaomvandlaren (9.8.2013).

www.forex.se

SOS Barnbyar Sverige: "Bli fadder idag!"(8.8.2013).

<http://www.sos-barnbyar.se/stod-oss/>

SOS Barnbyar Sverige: "Barnfadder" (8.8.2013).

<http://www.sos-barnbyar.se/webshop/fadderskap/barnfadder/>

Övriga källor

ActionAid: Referensmaterial i form av nyhetsbrev och områdesrapporter från Bangladesh, Indien och Uganda i både källtext- och måltextversion (2012) samt en ordlista över ord som används frekvent i ActionAids texter.

Iliste, Linda, 2013: skriftl. Mejlkonversation 7.3.2013, 18.3.2013, 10.4.2013, 3.5.2013.